

Den mystiske kreativitet

Johnsens Klumme

Af Erik Johnsen

Man kan ikke gå ud i byen og købe et kilo kreativitet.

Man regner med at individuel kreativ adfærd er en funktion af en kombination af individuelle kognitive og motivationelle egenskaber. Nogle personer anses således for at være mere kreative end andre. Og vil man danne et kreativt miljø er det en god ide at satse på folk, der er kreative. Det er logik for dværghøns.

Ekon.dr. Daniel Ericsson har i sin doktorafhandling fra Ekonomiska Forskningsinstitutet ved Handelshögskolan i Stockholm sat et stort spørgsmålstejn ved den måde vi i arbejdslivet behandler kreativitet. Det sker i bogen "Kreativitetsmysteriet – Ledtråder til arbejdslivets kreativisering og skrivandets metafysik", som er tildelt Svenska Civilekonomföreningens pris for den bedste svenske doktorafhandling 2002 (SEK 40.000).

Kreativ adfærd, herunder kreativt lederskab har stedse spillet en betydelig rolle i teoridannelser, som har til formål at vejlede i forbindelse med grænseoverskridende udvikling af en virksomheds eksistensgrundlag. Hertil kommer HRM-baserede krav til arbejdspladsen om at den enkelte medarbejder skal kunne aktiveres i den kreative problemløsningsproces, der er en iboende del af den strategiske udviklingsproces. Traditionelt har man derfor søgt at indkredse kreativitetsbegrebet med henblik på at kunne udnytte det direkte i individets arbejdsproces.

Baseret på et omfattende litteraturstudium (ca. 425 referencer) finder Ericsson at "Kreativitet" ikke lader sig fastlægge så

bastant at den kan frembringes ved tryk på en knap. For det første er kreativitet ikke et entydigt fænomen, der er mange former for kreativitet. For det andet kan andre motiver – meget ofte – komme i vejen for at frembringe kreativitetens influeret adfærd. Stress er jo til eksempel en tilstand, der erfaringsvis hæmmer kreativ adfærd. Odregivning, faste (snævre) tidsterminer og et generelt negativt arbejdsklima er heller ikke kreativitetsfremmende. Selv om nogle iagttagere hævder at det er i sandhedens øjeblik, hvor opgaven skal afleveres at den iboende kreativitet kommer til udtryk. Dette afviser Ericsson.

Det er specielt studiet af kreativitetens idéhistorie, der leder ham til den bastante konklusion at man ikke kan frembringe kreativitet ud fra en årsag-virkningstankegang. Såfremt man derimod ser kreativ adfærd som et socialt fænomen lænket til en lokal kultur kan begrebet gives mening. Forfatteren går således ind for en socialkonstruktionistisk tilgang til sit forskningsproblem: Arbejdslivets kreativisering. Som empiri vælger han observationer fra medieverdenen. Her har han som forskningsobjekt fundet et mindre geografisk afgrænset miljø i Stockholm i hvilket han kan konstatere forskellige typer af kreativ adfærd. Denne er – efter forfatteren – karakteriseret ved interaktionen mellem arbejdspladsens medlemmer, hvad der hypotetisk må betyde at man må kunne danne et miljø der fremmer muligheden for kreativ adfærd. Evt. direkte konstruere eller organisere det.

Ifølge sagens natur kan der ikke gives et

konkret svar herpå. Det ligger i selve kreativitetens mysteriet. Thi såfremt et kreativt miljø eksisterer, så vil det have iboende kræfter til at reproducere sig selv. Og da alle kreative miljøer er forskellige fra hinanden vil produktionen og reproduktionen af nye processer være forskellige, men alligevel bundet til det konkrete miljø. Som man så kan forsøge at karakterisere og reproducere. Ledetråde kan her være selve det sociale samspil, de agerendes autonomi og bevidste ønsker om at skabe noget nyt og nyttigt, samt – ikke mindst – at undgå fejl i form af at ”alle skal være med” og ”alle har lige muligheder og der skal være fri adgang til det skabende værksted”.

Daniel Ericsson har ikke givet virksom-

heden nogen opskrift på kreativ adfærd. Men han har bekæmpet den myte at den kun er knyttet til individet. Og han har vist at kreative miljøer kan – og bør – skabes aktivt.

Andre forskere har ment at det kreative miljø i al sin gribende enkelthed er karakteriseret ved

- Risikovillighed (fysisk, økonomisk, mentalt)
- Accept af tingenes kompleksitet og at ting tager tid
- Åben, ærlig og konstruktiv feed-back
- Eksperimentel holdning og indsigt og – naturligvis – faglig indsigt
- Politisk dækning af eksperimentet og individuel udfoldelsesmulighed.